

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

BURSA SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (BUSKİ)

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	8
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	8
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	9
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	9
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	12
7.	DENETİM BULGULARI.....	12
8.	EKLER.....	30

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Personel İstihdam Türlerine Göre Kadro Durumu	3
Tablo 2:Bütçe Gider Tahminleri ve Gerçekleşmeleri	4
Tablo 3:Bütçe Gelir Tahminleri ve Gerçekleşmeleri	4
Tablo 4:Bütçe Giderlerinin Üç Yıllık Seyri	5
Tablo 5:Bütçe Gelirlerinin Üç Yıllık Seyri	5
Tablo 6:BUSKİ'nin Hissedarı Olduğu Şirketler ve Hisse Oranları.....	6
Tablo 7:İlgili Belediyeye Gönderilmeyen Kaynak Suları Kira Bedelleri	19
Tablo 8: 2022 ve 2023 Yılları Su ve Atıksu Bedeli Tahakkuk ve Tahsilat Durumu	21
Tablo 9:Abone Bilgisi Güncel Olmayanlar.....	22
Tablo 10:2023 Yıl Sonu Abone Sayıları (Adet).....	22
Tablo 11:Teminatı Olmayan Abone Sayıları	24
Tablo 12:Belediyelerden Yağmur Suyu ve Dere Islahı Alacak Tutarları	26

KISALTMALAR

AAT	Atıksu Arıtma Tesis
AŞ	Anonim Şirket
BES	Bireysel Emeklilik Sistemi
BUSKİ	Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
TL	Türk Lirası
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Hayvansal ve Zirai Amaçlı Sulama ve İçme Suyu Sağlanmasına Yönelik Gölet Yapımı Kapsamındaki Harcamaların Büyükşehir Belediyesi Adına Tahakkuk Ettirilmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Yapılmamış Olması Nedeniyle Mevcut Kullanım Şekli ve Tapu Kayıtlarının Uyumlu Olmaması

2. Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

3. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

4. Borçlarını Zamanında Ödemeyen Taşınmaz Kiracısı Hakkında Yasal Süreçlerin İşletilmemesi

5. Kaynak Suları Kiralamalarına Ait Belediye Paylarının Tamamının İlgili Belediyelere Aktarılmaması

6. Kaçak Su Kullanımına Ait Cezaların Tamamının Tebliğ ve Tahsil Edilmemesi

7. Sistemde Bilgileri Güncel Olmayan Abonelerin Varlığı ve Bu Durumun Su ve Atıksu Bedeli Tahsilatını Olumsuz Yönde Etkilemesi

8. Sözleşmesi ve Teminatı Olmayan Abonelerin Bulunması

9. Su ve Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesinde Tam Maliyet Hesaplaması Yapılmaması

10. Yağmur Suyu Uzaklaştırma ve Dere Islahı Harcamalarına Ait Bedellerin Tamamının İlgili Belediyelerden Alınmaması

11. Yeni Birim Fiyat Oluşturulmak Suretiyle Sözleşmeye Dahil Olan İş Kalemlerinin Miktarının Belirlenmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (BUSKİ), Bakanlar Kurulunun 08.09.1989 tarih ve 89/14524 sayılı kararı ile kurulmuştur. BUSKİ Genel Müdürlüğü, Bursa Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1989 yılı itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Bursa il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler BUSKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır"* hükmü gereğince BUSKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,
- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını

yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

- Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıklarıyla kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,
- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,
- Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetçiler ve genel müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi, BUSKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Genel Kurul, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri de görüşüp karara bağlamaktadır.

Yönetim Kurulu, bir başkan ile beş üyeden oluşmaktadır. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık etmesi öngörülmüştür. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde daha yaşlı olanı Yönetim Kurulunun tabii üyesidir. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanmaktadır.

Daire başkanları, teftiş kurulu başkanı ve birinci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi,

yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayıyla; müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararıyla; Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli ise Genel Müdür tarafından atanmaktadır.

BUSKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı (Devlet Personel Başkanlığı 9 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2019 yılı itibarıyla kapatılarak, tüm görevleri diğer kurumlara devredilmiştir.) tarafından müştereken kararlaştırılmakta ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenmesi öngörülmüştür.

BUSKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler görev almaktadır. Bunların sayılarına dair bilgiler aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel İstihdam Türlerine Göre Kadro Durumu

Personel İstihdam Türü	İhda Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	1.081	584
Sözleşmeli Personel	-	-
Kadrolu İşçi	516	86
Geçici İşçi	-	-
Toplam	1.597	670
696 sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		1.880

Diğer taraftan BUSKİ'nin hissedarı olduğu toplam üç şirket bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan BUSKİ, Büyükşehir Belediyesinin bağlı kuruluşu niteliğinde olup, mahalli idare tanımı içerisinde yer almaktadır. Bu doğrultuda BUSKİ iş ve işlemleri açısından 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

BUSKİ'nin 2023 yılı bütçe ödenek tahmini ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre, başlangıç ödeneğine yapılan eklemeler ile toplam ödenek tutarı 6.850.000.000,00 TL olmuş, bunun da yaklaşık %97'si harcanmıştır.

Tablo 2:Bütçe Gider Tahminleri ve Gerçekleşmeleri

	Gider Bütçesi	Bütçe Ödeneği (TL)	Ek Ödenek (TL)	Aktarım Sonrası (TL)	Gerçekleşme (TL)
1	Personel Giderleri	260.000.000,00	0	298.167.670,76	297.756.905,09
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	40.000.000,00	0	34.311.763,34	34.224.656,22
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.982.000.000,00	0	2.286.935.063,51	2.281.378.843,66
4	Faiz Giderleri	177.000.000,00	0	176.701.431,54	176.700.765,75
5	Cari Transferler	30.000.000,00	0	42.467.748,44	42.407.996,63
6	Sermaye Giderleri	2.971.000.000,00	1.200.000.000,00	4.011.416.322,41	3.814.090.013,15
9	Yedek Ödenek	190.000.000,00	0	0	0
	Gider Bütçesi Toplamı	5.650.000.000,00	1.200.000.000,00	6.850.000.000,00	6.646.559.180,50

BUSKİ'nin 2023 yılı bütçe gelir tahmini ile gerçekleşme rakamları ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre toplam gelir tahmini 3.800.000.000,00 TL tahmin edilmiş, ancak yılsonu gerçekleşmesi bütçe gelir tahmininin %122'si olarak 4.641.719.519,06 TL tutarına ulaşmıştır.

Tablo 3:Bütçe Gelir Tahminleri ve Gerçekleşmeleri

	Gelir Bütçesi	Bütçe (TL) (a)	Ek Ödenek (TL) (b)	Toplam Ödenek (TL) (a)+(b)	Gerçekleşme (TL)
3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.060.000.000,00	0	0	3.634.255.427,16
4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	106.000.000,00	0	0	111.362.188,45
5	Diğer Gelirler	634.000.000,00	0	0	896.013.253,45
6	Sermaye Gelirleri	0	0	0	88.650,00
8	Alacaklardan Tahsilat	0	0	0	0
	Toplam	3.800.000.000,00			4.641.719.519,06

BUSKİ'nin bütçe gider ve gelirlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2022 yılının 2021 yılına, 2023 yılının 2022 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4:Bütçe Giderlerinin Üç Yıllık Seyri

Bütçe Giderlerinin Çeşidi	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı	2021-2022	2022-2023
	(TL)	(TL)	(TL)	Değişim Oranı (%)	Değişim Oranı (%)
	A	B	C	[D=(B-A)/A]	[E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	92.556.235,20	155.217.640,93	297.756.905,09	67,70	91,83
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	15.425.832,58	24.412.406,64	34.224.656,22	58,26	40,19
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	598.866.482,00	1.457.293.196,48	2.281.378.843,66	143,34	56,55
Faiz Giderleri	78.883.883,76	85.670.111,93	176.700.765,75	8,60	106,26
Cari Transferler	95.835.222,53	24.671.659,89	42.407.996,63	-74,26	71,89
Sermaye Giderleri	641.918.903,68	1.471.633.446,01	3.814.090.013,15	129,26	159,17
Sermaye Transferleri	5.513.440,25	26.894.830,51	0	387,80	-100,00
Yedek Ödenek	-	-	-	-	-
Toplam	1.529.000.000,00	3.245.793.292,39	6.646.559.180,50	112,28	104,77

Tablo 5:Bütçe Gelirlerinin Üç Yıllık Seyri

Bütçe Gelirlerinin Çeşidi	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı	2021-2022	2022-2023
	(TL)	(TL)	(TL)	Değişim Oranı (%)	Değişim Oranı (%)
	A	B	C	[D=(B-A)/A]	[E=(C-B)/B]
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.294.754.012,67	2.082.168.449,12	3.643.165.865,03	60,82	74,97
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	18.415.290,63	31.647.367,79	111.362.188,45	71,85	251,88
Diğer Gelirler	287.837.008,26	506.672.033,63	896.900.646,24	76,03	77,02
Sermaye Gelirleri	38.537,50	149.079,08	88.650,00	286,84	-40,53
Toplam	1.601.044.849,06	2.620.636.929,62	4.651.517.349,72	63,68	77,50
Bütçe Gelirlerinin Red ve İadeler Toplamı (-)	7.414.134,57	10.550.106,69	9.797.830,66	42,30	-7,13
Net Toplam	1.593.630.714,49	2.610.086.822,93	4.641.719.519,06	63,78	77,84

Tablolardaki veriler dikkate alındığında; 2023 yılında bütçe giderlerinin bir önceki yıla göre 3.400.765.888,11 TL (%104,77), bütçe gelirlerinin ise 2.031.632.696,13 TL (%77,84) artış gösterdiği görülmektedir. Bütçe giderlerindeki en büyük artışlar; sermaye giderleri ve faiz giderlerinde gerçekleşmiş, sermaye transferleri %100 oranında düşmüştür. Bütçe gelirlerinde

ise, alınan bağış ve yardımlar ile diğer gelirlerdeki artış dikkat çekici olup, sermaye gelirleri azalmıştır.

Faaliyet sonuçları tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın BUSKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2023 yılı Faaliyet Gideri 6.578.591.542,20 TL, Faaliyet Geliri 5.084.841.596,67 TL olup Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu ise 1.493.749.945,53 TL olarak gerçekleşmiştir.

BUSKİ'nin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketlerin sermayesi ve hissedarlık oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: BUSKİ'nin Hissedarı Olduğu Şirketler ve Hisse Oranları

Şirket Adı	Şirketin Sermayesi (TL)	Hisse Oranı (%)	BUSKİ Hisse Payı (TL)
S.S. Yeşil Çevre Arıtma İşl. Kooperatifi	38.200,00	0,26	100,00
Bursa İnsan Kaynakları Taahhüt Eğitim Danışmanlık Hizmetleri İmar İnşaat ve Ticaret AŞ	500.000,00	27,20	136.000,00
Bursa Jeotermal Enerji Su İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ	87.200.000,00	67,2370	58.630.730,51

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

BUSKİ Genel Müdürlüğünün muhasebe kayıt işlemleri, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliğinin ortaya çıkması halinde, Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanması ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulması gerekmektedir. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

a) Mizan cetveli

b) Temel mali tablolar:

1) Bilanço

2) Faaliyet sonuçları tablosu

3) Nakit akış tablosu

c) Diğer mali tablolar:

1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu

2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu

7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu

9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile belirtilen Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol, idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3.Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun’a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

İç kontrol sisteminin kurulması ve uygulanması kapsamında yapılan incelemeler sonucunda iç kontrol sistemleri ile ilgili tespitler aşağıda kısaca belirtilmiştir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir.

İdare’de "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Kurumdaki tüm personel “Etik Sözleşmesini” imzalamış ve bu sözleşmeler personelin özlük dosyasında yer almaktadır.

Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Hassas görevlere ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan idarenin kendi birimleri ve personelinin katkılarıyla mevzuata uygun olarak hazırlanmış ve kurumun web sitesinde yayınlanmıştır. Benzer şekilde 2023 yılı performans programı ilgili mevzuata uygun olarak hazırlanmış olup, web sitesinde yayınlanmıştır.

İdare, iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir.

Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

Kurumun tüm birimlerinde yapılan işlerin iş tanımları yapılmış, bu işlerin süreçleri ve/veya iş akış şemaları çıkarılmıştır. Yönetimin ihtiyaç duyduğu gerekli bilgileri ve raporları üretecek ve analiz yapma imkânı sunacak bir yönetim bilgi sistemi bulunmaktadır.

İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır.

İdare'de yapılan görevlendirmeler farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdare'ce belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir.

Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

Faaliyet sonuçları ve değerlendirmeler idare faaliyet raporunda gösterilmekte ve duyurulmaktadır. Faaliyet Raporu kurumun web sitesinde yayınlanmaktadır.

İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı (18 kamu iç kontrol standardı ve bu standartları sağlayan 79 genel şartı içerecek şekilde) hazırlanmıştır.

İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında yer alan eylemlerin gerçekleşme sonuçları alt ayda bir izlenmekte, planın revize edilmesi çalışmalarının takibi yapılmakta ve raporlanmaktadır.

İzleme Standartları

İç kontrol sistemi yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme formları ve raporlar düzenlenmektedir. İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından, İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporunu değerlendirmiş ve varsa rapora ilişkin güncellemeler tamamlandıktan sonra uygun görüşüyle üst yöneticinin onayına sunulmuştur.

İç denetim birimi kurulmamıştır. İç denetim birimi olmadığından, iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 2023 yılı denetimine ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Hayvansal ve Zirai Amaçlı Sulama ve İçme Suyu Sağlanmasına Yönelik Gölet Yapımı Kapsamındaki Harcamaların Büyükşehir Belediyesi Adına Tahakkuk Ettirilmemesi

Hayvansal ve zirai amaçlı sulama ve içme suyu sağlanması harcamaları kapsamında ilgili belediyeden tahsil edilmesi gereken harcamaların 31.12.2023 tarihi itibarıyla tahakkuk ettirilmediği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını düzenleyen 7’nci maddesinde, Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunması büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri arasında belirtilmiştir.

BUSKİ Genel Kurulunun 15.05.2014 tarih ve 7 sayılı kararıyla, Bursa Büyükşehir Belediyesi hizmet alanı içerisindeki hayvansal ve zirai amaçlı su ihtiyaçlarının karşılanması için gölet, sondaj ve diğer tesislerin yapımı için her türlü etüt, plan, proje ve uygulamaların yapımı ve bu kapsamda yapılacak kamulaştırma bedellerinin Büyükşehir Belediyesi adına tahakkuk ettirilmesine,

Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin 30.12.2014 tarih ve 1490 sayılı Kararıyla da Bursa Büyükşehir Belediyesi hizmet alanı içerisindeki hayvansal ve zirai amaçlı su ihtiyaçlarının karşılanması için gölet, sondaj ve diğer tesislerin yapımı için her türlü etüt, plan, proje ve uygulamaların yapımı ve bu kapsamda yapılacak kamulaştırma bedellerinin BUSKİ Genel Müdürlüğü adına tahakkuk ettirilmesine karar verilmiştir.

Büyükşehir belediyesinin hizmet alanı içerisindeki görev, yetki ve sorumluluklarının BUSKİ tarafından yerine getirilmesi durumunda İdarece bu maksatla yapılan harcamaların tümüne ilişkin giderlerin ilgili büyükşehir belediyesinden alınması gerekmektedir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede, BUSKİ tarafından gölet yapımı tesislerine ait harcamaların tahakkuk işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür. Buna göre 2016 yılından 31.12.2023 tarihine kadar olan dönemde ilgili büyükşehir belediyesinin görevi kapsamında yapılan harcamanın 462.174.870,74 TL olduğu görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, bulgu konusu hususa iştirak edildiği ve söz konusu alacak tutarının Bursa Büyükşehir Belediyesine borçlandırıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, tarımsal ve hayvansal amaçlı gölet yapımına ilişkin tüm harcamaların ilgili büyükşehir belediyesi adına tahakkuk işleminin yapılarak tahsilatının sağlanması gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Yapılmamış Olması Nedeniyle Mevcut Kullanım Şekli ve Tapu Kayıtlarının Uyumlu Olmaması

Kurum envanterinde olan taşınmazların bazılarının mevcut kullanım şekli ve tapu kayıtlarının uyumlu olmadığı tespit edilmiştir.

02.10.2006 tarih ve 26307 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik’in tanımlar başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde cins tashihi, binaların, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının

mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yönetmelik'in "Cins Tashihlerinin Yapılması" başlıklı 10'uncu maddesinde, kamu idarelerinin mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazların mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınacağı, kamu idareleri taşınmazlarının cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yapacağı, ancak kamu idarelerinin savunma, güvenlik ve istihbarat hizmetlerinde kullandığı taşınmazlardan, ilgili idarelerce belirlenenlerin cins tashihleri yapılacağı, tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye ait olduğu, ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülüklerin kullanıcılar tarafından karşılanacağı, hükümleri yer almaktadır.

Konu ile ilgili yapılan denetimde, tapu kayıtlarında cinsi arsa veya tarla olan taşınmazların fiili durumda; su deposu, gölet alanı olabildiği tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, İdareye ait 638 adet taşınmazın kullanım şekli ile tapudaki cins vasfının uyumlu olmadığı ve bulguda belirtilen konu ile ilgili çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri uyarınca, tapuda kayıtlı olan taşınmazların kullanım şekilleri ile tapu bilgilerinin uyumlu hale getirilmesi amacıyla cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

BULGU 2: Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

Sayıştay Denetim Raporu'nun Genel Kurula sunulmadığı tespit edilmiştir.

Dış denetim görevini ifa eden Sayıştay Başkanlığı tarafından 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 37'nci maddesi gereği yürürlüğe konulan Sayıştay Denetim Yönetmeliği'nin "Denetim Raporları" başlıklı 35'inci maddesi gereğince Rapor Değerlendirme Kurulunca görüş verilen mahalli idarelere ait denetim raporları ilgili mahalli idarelerin meclislerine bilgi ve gereği için gönderilmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre, mahalli idarelerin denetimleri sonucunda düzenlenen denetim raporlarının, bilgi edinilmesi ve gereğinin yapılması için üst yönetici tarafından mahalli idare meclisine sunulması gerekmektedir.

Yapılan inceleme neticesinde, Sayıştay Denetim Raporlarının BUSKİ Genel Kuruluna (Bursa Büyükşehir Belediyesi Meclisi) sunulmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, nihai Sayıştay Denetim Raporuna istinaden, raporun Genel Kurula sunulacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, mevzuat hükümleri doğrultusunda Sayıştay Denetim Raporu'nun Genel Kurula sunulması gerekmektedir.

BULGU 3: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı

olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2023 yılında 1.683,00 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede, İdarede çalışan bazı işçilerin kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kamu idaresi cevabında, 2023 yılında EYT kapsamında emekli olan personel sayısı, iklim değişikliklerinin sebep olduğu kuraklık, ani yağışlara bağlı olarak yaşanan sel felaketleri ve doğal afetler göz önüne alındığında, yıllık izinlerin planlanmasında zorluk yaşandığı, ancak yıllık izni 50 gün ve üzeri olan personel sayısının geçen yıla göre azaldığı ve kalan izinlerin kullandırılması için ilgili birimlerin uyarıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve İdareye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 4: Borçlarını Zamanında Ödemeyen Taşınmaz Kiracısı Hakkında Yasal Süreçlerin İşletilmemesi

BUSKİ'den taşınmaz kiralaması yapıp borcunu vadesinde ödemeyen İdare iştiraki Bursa Jeotermal Enerji Su İnşaat Turizm Madencilik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi hakkında hukuksal süreçlerin işletilmediği tespit edilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, tüm su ve kanalizasyon idareleri için dayanak niteliğinde bir düzenlemedir. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre, her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak su ve kanalizasyon idarelerinin görev ve yetkileri arasındadır. Taşınmaz yönetim süreçleri ile ilgili işlemleri yapmak üzere BUSKİ bünyesinde Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı oluşturulmuştur. Söz konusu Daire Başkanlığı tarafından BUSKİ'ye ait taşınmazlar, kiralanmakta, tahsis edilmekte veya satılabilmektedir. Kiraya verilen taşınmazların kira tahakkukları Daire Başkanlığı tarafından yapılmakta olup tahsilata ait süreçler Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir. Vadesinde tahsil edilemeyen alacaklar için ise Hukuk Müşavirliği görev yapmaktadır.

İdare ile Bursa Jeotermal Enerji Su İnşaat Turizm Madencilik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi yapılan sözleşmede, kira bedelinin zamanında ödenmemesi durumunda gecikme cezası uygulanacağı belirtilmekte olup ödenmeyen kiralar için ceza uygulaması yapılmaktadır. Bunun haricinde icra takibi ve tahliye süreçleri gibi konulara ait hukuksal süreçlerle ilgili olarak sözleşmelerde hüküm bulunmadığı görülmüştür. Bu durum Borçlar Kanunu'nda yer alan hukuki süreçlerin yerine getirilmesine engel bir durum olmamakla birlikte, bugüne kadar kirasını ödemeyen ilgili şirket hakkında hukuksal süreçlerin işletilmediği görülmüştür.

Ayrıca, BUSKİ İhale Yönetmeliği'nin 39'uncu maddesinde, sözleşme yapıldıktan sonra müşterinin taahhüdünü, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi halinde İdarenin en az on gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen yazılı ihtarına rağmen aynı durumu devam ettirmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı İdareye gelir kaydedileceği ve sözleşmenin feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edileceği,

Aynı Yönetmelik'in 44'üncü maddesinin ikinci fıkrasında da, üzerine ihale yapıldığı halde usulüne göre sözleşme yapmayan istekliler, sözleşme yapıldıktan sonra taahhüdünden vazgeçen ve mücbir sebepler dışında taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun

olarak yerine getirmeyen müşteriler ile birinci fıkrada belirtilen yasak fiil ve davranışta bulunanlar hakkında, Yönetim Kurulu tarafından, haklarında iki yıla kadar İdarenin bu Yönetmelik hükümlerine göre yapacağı ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilebileceği, hükümleri yer almasına rağmen borcunu ödemeyen kiracı hakkında teminatın gelir kaydedilmesi ve yasaklılık kararı verilmesi yönünde de işlem yapılmadığı görülmüştür.

Yapılan incelemede geçmiş yıllar dahil 2023 yılında yapılan toplam tahakkuk tutarı 7.519.274,21 TL ve toplam gecikme tutarı 2.047.945,00 TL olmak üzere toplam bakiyenin 9.567.219,11 TL olduğu ancak biriken bu tutarla ilgili mevzuatta belirtilen süreçlerin işletilmediği görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, kiraya verilen taşınmazlara ait vadesi geçen alacakların tahsilatlarının hızlandırılması için ilgililere "sms" ve "telefon" ile borçlarının hatırlatıldığı, ödemeyenlere ise ihtar çekilerek yasal takip sürecinin başlatıldığı, ayrıca yapılandırma konusunda da gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, bahsedilen kira alacağı ile ilgili Bursa Jeotermal Enerji Su İnşaat Turizm Madencilik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi hakkında hukuksal süreçlerin işletilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Kaynak Suları Kiralamalarına Ait Belediye Paylarının Tamamının İlgili Belediyelere Aktarılmaması

BUSKİ tarafından kaynak sularının kiraya verildiği ve tahsil edilen kira gelirlerinin bir kısmının ilgili belediyelere gönderilmediği tespit edilmiştir.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereğince kuyu açan kimse, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanabilmektedir. Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç), 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilebilir. Tahsil edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerekmektedir.

6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1'inci

maddesi ile İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyelerine mahalle olarak katılmışlardır. Aynı Kanun maddesiyle bu illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği de kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Kaynak sularının kullanım hakkının kiralanması işi, 167 sayılı Kanun'a göre il özel idareleri tarafından yapılmaktayken 6360 sayılı Kanun gereğince Su ve Kanalizasyon İdareleri tarafından yapılması gerekmektedir.

Bu kapsamda, BUSKİ tarafından kiraya verilen kaynak suları ile ilgili elde edilen kiralama tutarları ve bunların ilgili belediyelere aktarım süreçleri incelenmiştir. Detayı aşağıdaki tablodan görüleceği üzere, kiralama tutarlarının bir kısmının BUSKİ tarafından ilgili belediyelere gönderildiği ya da ilgili belediyelerin BUSKİ'ye olan borçlarından mahsup yapıldığı görülmüştür. Ancak 31.12.2023 tarihi itibarıyla ilgili belediyelere gönderilmeyen 14.164.001,07 TL kiralama tutarı bulunmaktadır.

Kamu idaresi cevabında, kaynak sularına ait kira bedellerinin tahsil edildiği anda belediye paylarının ilgili hesapta muhasebeleştirildiği ve borçlarından mahsup edildiği, mahsup edilemeyen payların ise İdarenin nakit akışına göre ilgili belediyelere ödeme yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, mevzuatın ön gördüğü şekilde bu tutarların ilgili belediyelere gönderilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Tablo 7: İlgili Belediyeye Gönderilmeyen Kaynak Suları Kira Bedelleri

İlgili Kurum	Borç Tutarı (TL)	Alacak Tutarı (TL)	Alacak Kalamı (TL)
Kestel Belediyesi	12.814.908,70	23.061.261,70	10.246.353,00
İnegöl Belediyesi	11.268.710,38	14.558.680,20	3.289.969,82
Mustafakemalpaşa Belediyesi	730.769,76	817.778,89	87.009,13
Osmangazi Belediyesi	1.868.191,85	2.061.356,72	193.164,87
Yıldırım Belediyesi	1.231.008,69	1.578.512,94	347.504,25
Toplam	27.913.589,38	42.077.590,45	14.164.001,07

BULGU 6: Kaçak Su Kullanımına Ait Cezaların Tamamının Tebliğ ve Tahsil Edilmemesi

Kaçak su kullanımına dair yapılan tespitlere ait ceza zabıtlarında yer alan tutarların tamamının muhasebe kayıtlarında yer almadığı, bir kısmının tebliğ edilmediği, tebliğ edilenlerin de hepsinin tahsil edilmediği tespit edilmiştir.

BUSKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin "Kaçak Su Kullanımı" başlıklı 31'inci maddesine göre, İdarenin tasarrufunda bulunan yeraltı veya yerüstü su kaynaklarından, tesislerinden, içme suyu evsel bağlantı hattından, içme suyu isale ve şebeke boru hatlarından sayaçtan önce bağlantı yapan, sayaçlı veya kayıt dışı sayaçtan, abone ya da abone olmaksızın her hangi bir teknik düzenekle su alma işi kaçak su kullanımı olup bu şekilde su kullanan kişilerin kaçak su kullanımları tutanakla tespit edilmektedir.

Kaçak su kullanım süresi 30 gün olarak kabul edilmekte olup hesaplanan sürenin 30 günden fazla olması durumunda kaçak su kullanma süresi; sayacın mühür altına alındığı tarih, son endeks tespit tarihi, suyun kesildiği tarih, abonelik sözleşmesi imza tarihi, varsa daha önce kaçak su kullandığına ait tutanağın tarihi, binaya yeni taşınılmış ise yerleşme tarihi, ana hattan bağlantı yapıldığı tarih veya bilenlerin yazılı imzalı beyanları ile İdare tarafından belirlenecek diğer usuller dikkate alınarak belirlenmektedir.

Kaçak su kullanımına dair kesilecek cezanın hesaplama yöntemi Yönetmelik'te açıklanmıştır. Buna göre konutlar, işyerleri ve inşaat alanları ile ilgili metreküp/gün üzerinden farklı hesaplamalar yapılmaktadır.

Kaçak su kullanımları ile ilgili BUSKİ tarafından denetimler gerçekleştirilmekte olup, bu alanda bir tespit yapıldığı takdirde tutanak düzenlenmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında kaçak su kullanımına ilişkin 462 tane zabıt düzenlendiği ve bu zabıtların 434 tanesinin ilgililere tebliği edildiği, ayrıca düzenlenen zabıtlara ilişkin tahakkuk tutarının 2.902.021.47 TL, tahsilat tutarının ise 1.371.957,00 TL olduğu görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, kaçak su zabıtları tebliğ edilemeyen ilgililere ulaşılmaya çalışıldığı ve düzenlenen zabıtlarla ilgili tebligatların, uyarıların, icra takiplerinin ve suç duyurularının yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, kaçak su kullanımlarının önlenmesi ve bu alandaki yaptırımların caydırıcı olabilmesi açısından sisteme girişi yapılan tüm zabıtlarda yer alan ceza tutarlarının tahakkuk kayıtlarının oluşturulması, bunların ilgililerine tebliğ edilmesi süreçlerinin hızlandırılması,

kaçak su kullanımı bedelini ödemeyenler hakkında tüm hukuksal süreçlerin işletilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Sistemde Bilgileri Güncel Olmayan Abonelerin Varlığı ve Bu Durumun Su ve Atıksu Bedeli Tahsilatını Olumsuz Yönde Etkilemesi

Abonelik bilgisi güncel olmayanlardan su ve atıksu tahsilatlarının tam olarak yapılamadığı ve bunlarla ilgili hukuksal süreçlerin sonuçlandırılmadığı görülmüştür.

BUSKİ Genel Müdürlüğünün su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılması bedeli ile ilgili tarifelerinin tespiti, tarife tespitinde esas alınacak hususların belirlenmesi ile tespit edilecek bedellerin tahsili ve abonelere verilecek hizmetlere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla Tarifeler Yönetmeliği hazırlanmıştır. Bu Yönetmelik içerisinde; abonelik, su tüketimi, atıksu süreçleri ve bunlara dair tarifelere yer verilmiştir.

Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler çerçevesinde, abonelerce kullanılacak su ve ortaya çıkan atıksuya ait tutarlar tarifeye bağlanmakta ve BUSKİ Genel Kurul kararıyla onaylanmaktadır. Bu kapsamda 2023 yılında tespit edilen tarifeler üzerinden su faturaları ile birlikte tahakkuk ve tahsil edilen rakamlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 8: 2022 ve 2023 Yılları Su ve Atıksu Bedeli Tahakkuk ve Tahsilat Durumu

YIL	2022			2023		
	Tahakkuk	Tahsilat	Tahsilat (%)	Tahakkuk	Tahsilat	Tahsilat (%)
Su Bedeli	1.360.603.480,35	1.254.025.212,12	92,17	2.404.892.211,29	2.225.408.555,56	92,54
Atıksu Bedeli	404.850.302,78	365.055.450,77	90,17	732.940.358,42	659.965.582,69	90,04
TOPLAM	1.765.453.783,13	1.619.080.662,89	91,71	3.137.832.569,71	2.885.374.138,25	91,95

Tabloda yer alan rakamlara göre yıl içerisinde tahakkuk eden su ve atıksu bedellerinin 2022 yılında %91,7'si, 2023 yılında %91,9'u edilmiştir. Tahsilatı yapılamayan kısma ait abonelerle ilgili ikili bir durum söz konusudur. Buna göre;

Aboneliklere dair bilgiler BUSKİ tarafından bilinmekte ve buna göre borcunu ödemeyenler hakkında gecikme cezası uygulanmakta, devamında hukuki süreçler işletilmektedir.

Özellikle 6360 sayılı Kanun kapsamında BUSKİ'ye yapılan devir ile birlikte adres ve kimlik bilgileri güncel olmayan abonelerden tahsil edilecek rakamlar konusunda güçlükler yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultudaki abone sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre, son beş yıllık dönemde abone bilgisi güncel olmayanların sayısında düzenli olarak azalma olduğu, toplam abone sayısının %14'üne kadar gerilediği görülmektedir.

Tablo 9: Abone Bilgisi Güncel Olmayanlar

Yıl	Abone Bilgisi Güncel Olmayanların Sayısı
2019	378.533
2020	340.143
2021	300.712
2022	263.469
2023	213.022

Yukarıdaki tabloda yer alan abonelerden tahsil edilemeyen tutarlar için gecikme cezasının uygulanmakta olduğu, ancak genellikle adres veya kimlik bilgilerinin tam olarak bilinmemesi dolayısıyla devamındaki hukuki süreçlerin işletilemediği anlaşılmaktadır.

Kamu idaresi cevabında, bilgileri güncel olmayan aktif abone sayısının azaltılmasıyla ilgili çalışmaların devam ettiği ve bu kapsamda her türlü iletişim mekanizmasının kullanıldığı belirtilmiştir.

BUSKİ tarafından bu alanda çok çeşitli faaliyetlerin yürütülmesi neticesinde son dört yıllık dönemde bilgisi güncel olmayan aktif abone sayısının azalış eğiliminde olduğu görülmüş olmakla birlikte, bu rakamların asgari seviyeye indirilmesi yönündeki çalışmaların devam etmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 8: Sözleşmesi ve Teminatı Olmayan Abonelerin Bulunması

6360 sayılı Kanun ile 2014 yılında BUSKİ'ye devredilen köy, belde, ilçe belediyeleri ve içme suyu birlikleri tarafından içme suyu hizmeti verilen abonelere ait sözleşme ve teminat bedellerinin bir kısmının olmadığı görülmüştür.

BUSKİ'nin 2023 yılı sonu itibarıyla abone sayısı aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere 1.500.000 adedi geçmiştir.

Tablo 10: 2023 Yılı Sonu Abone Sayıları (Adet)

S.No	İlçe Adı	2023
1	Osmangazi	399.928
2	Yıldırım	263.483

3	Nilüfer	261.612
4	İnegöl	120.242
5	Gemlik	85.247
6	Mustafakemalpaşa	58.280
7	Mudanya	74.678
8	Gürsu	35.545
9	Karacabey	55.014
10	Orhangazi	40.982
11	Kestel	33.997
12	Yenişehir	28.421
13	İznik	23.668
14	Orhaneli	14.418
15	Keles	9.158
16	Büyükorhan	8.210
17	Harmancık	4.679
	Toplam	1.517.562

BUSKİ Genel Müdürlüğü Tarifeler Yönetmeliği'nin 28'inci maddesine göre, İdare ile sözleşme imzalayan her aboneden Yönetmelik'te belirtilen hesaplamalara göre teminat bedeli alınmaktadır. Teminatlar peşin olarak tahsil edilmektedir. Yönetim Kurulunca belirlenen durumlarda bu bedel ilk dönem su faturasına ilave edilebilmektedir.

Konut abonelerinin teminat bedeli, ayda 15 m³ su tüketildiği kabul edilerek üç aylık süre üzerinden tabi olduğu tarifesindeki su, atık su ve KDV toplamından oluşan birim fiyat ile çarpılarak bulunmaktadır. İşyeri abonelerinin teminat bedeli ise, bu grup abonelerin ayda 20 m³ su tükettiği kabul edilerek üç aylık süre üzerinden tabi olduğu tarifesindeki su, atık su ve KDV toplamından oluşan birim fiyat ile çarpılarak bulunmaktadır.

Söz konusu teminatlar, abonelik sözleşmesinin sona ermesi veya sözleşmenin feshi halinde ödenmemiş su ve/veya atık su tüketim bedeline karşılık olarak ve borcuna mahsup edilmek amacıyla alınmakta olup, İdare açısından bir güvence mekanizmasıdır.

Bu kapsamda BUSKİ sorumluluk alanı içerisindeki abonelerin teminat durumları incelenmiştir. Buna göre, 2022 yıl sonu itibarıyla BUSKİ görev ve sorumluluk alanı içerisinde yaklaşık 1.450.000 adet abone bulunmakta iken, bunların 325.054'ünün sözleşmesi ve dolayısıyla teminatı bulunmamaktadır. 2023 yılı sonu itibarıyla abone sayısı 1.517.000 adede yükselmiş, 2023 yılında yapılan çalışmalar sonucunda sözleşmesi ve teminatı olmayan abone sayısı 246.566 adede gerilemiştir.

Bunların dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 11: Teminatı Olmayan Abone Sayıları

İlçe	Köy	Merkez	Toplam 2023
Büyükorhan	4.517	68	4.585
Gemlik	3.740	28.860	32.600
Gürsu	1.744	6.003	7.747
Harmancık	2.172	968	3.140
İnegöl	9.262	4.820	14.082
İznik	5.168	6.659	11.827
Karacabey	8.386	357	8.743
Keles	6.210	1.067	7.277
Kestel	5.357	7.132	12.489
M.Kemalpaşa	8.867	11.959	20.826
Mudanya	9.876	15.719	25.595
Nilüfer	36	2.997	3.033
Nilüfer-Görükle	2.739	9.585	12.324
Orhaneli	7.582	15	7.597
Orhangazi	6.354	12.057	18.411
Osmangazi	5.025	28.235	33.260
Yenişehir	3.454	9.545	12.999
Yıldırım	1.112	8.919	10.031
Genel Toplam	91.601	154.965	246.566

Tabloda yer alan abonelerin büyük kısmı, 06.12.2012 tarih 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun gereği Büyükşehir Belediyelerine devredilen köy, belde, ilçe belediyeleri ve tüzel kişiliği tasfiye edilen içme suyu birlikleri tarafından içme suyu hizmeti verilen abonelerdir. Aboneliklerin 01.04.2014 tarihinde BUSKİ Genel Müdürlüğüne devri sırasında bunlarla ilgili teminat ve sözleşmeler BUSKİ’ye devredilmemiştir.

Kamu idaresi cevabında, sözleşmesi ve teminatı olmayan abonelerin tespitine yönelik çalışmaların sürdürüldüğü belirtilmiştir.

Sonuç olarak, mevcut durumda su ve atıksu bedellerinin tahsilatını olumsuz yönde etkileyebilen, BUSKİ tarafından yapılacak denetim ve kontrol ortamını güçleştiren bu hususla ilgili çalışmaların hızlı bir şekilde tamamlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 9: Su ve Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesinde Tam Maliyet Hesaplaması Yapılmaması

İdare tarafından su ve atıksu tarifelerinin belirlenmesinde tam maliyet hesaplaması yapılmadığı, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) oranında artış yapılmak suretiyle tarifelerin güncellendiği görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife Tespit Esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde, su satışı ile kanalizasyon sistemi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması giderleri için ayrı ayrı tarifeler yapılacağı, söz konusu tarifelerde yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilemeyen) yenileme, ıslah ve tevsii masrafları ve bir kâr oranının esas alınacağı ve tarifelerin tespiti ile tahsilatla ilgili usul ve esasların bir yönetmelik ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Kanun'un verdiği yetkiye istinaden çıkarılan ve Genel Kurul (Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi) tarafından kabul edilerek yürürlüğe giren BUSKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin "Su Satışı ve Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Tarifesi" başlıklı 10'uncu maddesinde; su satışı ve atıksu tarifesii belirlenmesine ilişkin hangi unsurların dikkate alınacağı belirtilmiş olup; yönetim ve işletme giderleri, enerji ve malzeme giderleri, personel giderleri, çeşitli masraflar, su isale ve dağıtım giderleri, amortisman, aktifleştirilmeyen yenileme, ıslah ve tevsii masrafları ile kârlılık oranı, denilmek suretiyle açıklamalı detayları ile birlikte ifade edilmiştir. Bir başka ifade ile su ve atıksu tarife bedellerinin belirlenmesi hususunda hangi maliyet unsurlarının hesaplamaya katılması gerektiği konusuna açıklık getirilmiştir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede, su ve atıksu tarifesinin tespitine yönelik mevzuatın öngördüğü şekilde maliyet hesabının yapılmadığı, tarife bedellerinin her ay açıklanan TÜFE oranında güncellendiği görülmüştür. Bu uygulama nedeniyle yürürlükte olan su ve atıksu tarife bedellerinin gerçek maliyet unsurlarını yansıtmadığı anlaşılmaktadır.

Kamu idaresi cevabında, su ve atık su tarifesinin Tarifeler Yönetmeliğinin 47'nci maddesine istinaden Yönetim Kurulunun teklifi Genel Kurulun onayı ile belirlenmekte olduğu ve bu kapsamda aylık TÜFE oranında artış yapılarak tarifelerin belirlendiği belirtilmiştir. Ancak ilgili Yönetmeliğin "Su Satışı ve Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Tarifesi" başlıklı 10'uncu maddesinde tarifenin hangi maliyet unsurlarını içereceği açık olarak belirtilmektedir.

Sonuç olarak, su ve atıksu tarife bedellerine ilişkin mevzuatın öngördüğü şekilde maliyet hesaplamasının yapılmasının ve ilgili tarifelerin bu hesaplama doğrultusunda güncellenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

BULGU 10: Yağmur Suyu Uzaklaştırma ve Dere Islahı Harcamalarına Ait Bedellerin Tamamının İlgili Belediyelerden Alınmaması

Yağmur sularının uzaklaştırılması ve dere ıslahı harcamaları kapsamında ilgili belediyelerden tahsil edilmesi gereken harcamaların 31.12.2023 tarihi itibarıyla ilgili belediyelerden tahsil edilmediği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yağmur sularının uzaklaştırılması ile beraber altyapı anlamında bütün görevlere ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Kanun'un Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15'inci maddesinde ise atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak yetkisi belediyelere verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını düzenleyen 7'nci maddesinde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri arasında belirtilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Yağmur sularının uzaklaştırılması başlıklı 25'inci maddesinde yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi için yapılan gerekli harcamaların ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirileceği, bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamaların tarifelere dahil edilemeyeceği, ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Su ve kanalizasyon hizmetleri, aboneler için ücret karşılığında yapılmakta ve bu hizmetten yararlananlar bunun bedelini ödemektedirler. Oysa yağmur suyunun uzaklaştırılmasına ilişkin tesislerle ilgili harcamalar, 2560 sayılı Kanun'a göre ilgili su ve kanalizasyon idaresi tarafından yapılmakta ancak buna ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilememektedir. Bunun en önemli nedeni, bir kamu hizmeti olan yağmur suyunun uzaklaştırılması işlerinin ilgili belediyelerin görev ve sorumluluğu altında olmasıdır. Bu sebeple, İdarece bu maksatla yapılan harcamaların ilgili belediyelerden alınması gerekmektedir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede, BUSKİ tarafından yağmur suyu uzaklaştırma tesisleri ile dere ıslahına ait harcamaların büyükşehir ve ilçe belediyeleri bazında hesaplanıp muhasebeleştirildiği görülmüştür. Buna göre 2015 yılından 31.12.2023 tarihine kadar olan dönemde ilgili belediyeler tarafından BUSKİ'ye ödemesi yapılmayan tutarlara ait detaylar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 12: Belediyelerden Yağmur Suyu ve Dere Islahı Alacak Tutarları

	Yağmur Suyu (TL)	Dere Islahı (TL)
Osmangazi	81.039.058,13	
Yıldırım	4.859.164,00	

Nilüfer	50.496.600,73	
Gemlik	43.800.367,73	
Görsu	10.063.565,67	
Kestel	110.167,67	
Mudanya	7.827.552,03	
İnegöl	0	
Keles	4.702.273,52	
İznik	18.948.517,12	
Büyükorhan	8.321.089,57	
Orhaneli	216.825,51	
Orhangazi	16.819.467,74	
Harmancık	7.403.707,86	
Yenişehir	16.541.767,56	
M.Kemalpaşa	20.291.228,74	
Karacabey	46.155.304,82	
İlçe Belediyeleri Toplamı	337.596.658,40	
Bursa Büyükşehir Belediyesi	47.310.690,12	170.885.203,28
Toplam	(a) 384.907.348,52	(b) 170.885.203,28
Yağmur Suyu ve Dere Islahı Toplam Alacak Tutarı (a)+(b)		555.792.551,80

Buna göre BUSKİ'nin ilgili belediyelerden toplam 384.907.348,52 TL yağmur suyu uzaklaştırma ve 170.885.203,28 TL dere ıslahı harcaması alacağı bulunmaktadır. Yağmur suyu ve dere ıslahı kapsamındaki tüm harcamaların ilgili belediyelerden tahsil edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında, söz konusu alacak tutarlarının tahsiline yönelik iş ve işlemlerin yapıldığı ve sürecin devam ettiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından gerçekleştirilen harcamaların tahakkuk kayıtlarının yapılarak yıllar itibariyle bekletilmemesi, yılsonlarında mutabakata bağlanması ve düzenli olarak tahsilatının yapılması gerekmektedir.

BULGU 11: Yeni Birim Fiyat Oluşturulmak Suretiyle Sözleşmeye Dahil Olan İş Kalemlerinin Miktarının Belirlenmemesi

İdare tarafından yeni birim fiyat tespit edilerek sözleşmeye dahil edilen bazı iş kalemleri imalat miktarlarının belirlenmemesi nedeniyle mevzuatın öngördüğü revize birim fiyat uygulamasının gerçekleştirilemediği görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Sözleşmede Bulunmayan veya Fiyatı Belirli Olmayan İşlerin Fiyatının Tespiti" başlıklı 22'inci maddesinde; proje değişikliği şartlarının gerçekleştiği hallerde, işin yürütülmesi aşamasında idarenin gerekli görerek yapılmasını

istediği ve ihale dokümanında veya teklif kapsamında fiyatı verilmemiş yeni iş kalemlerinin veya iş gruplarının bedelleri ile sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işlerin bedellerinin, anılan maddede belirtilen usuller çerçevesinde yüklenici ile birlikte tespit edileceği belirtilmiştir. Bu şekilde hesaplanacak ilave işlerin bedellerinin birim fiyat sözleşmelerde yeni birim fiyatlar üzerinden yükleniciye ödeneceği ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Yapım İşlerinde İş Kalemi Miktarının Değişmesi" başlıklı 52'inci maddesinde, birim fiyatlı işlerde yeni fiyat tespit edilerek sözleşmeye dahil olan iş kaleminin, projesine göre tespit edilip idare tarafından onaylanan miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin %1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyatın revize edileceği ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca, yeni birim fiyat tespit edilerek sözleşmeye dahil olan iş kalemleri için projesine göre bir imalat miktarı belirlenmesi ve bu iş kalemi miktarında yukarıda belirtilen sınırlar sınırlar haricinde/sınırların üzerinde bir artış gerçekleşmesi halinde de revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılması gerekmektedir.

Ancak, İdare tarafından yeni birim fiyat tespit edilen bazı iş kalemlerinin herhangi bir miktar belirtilmeden sözleşmeye dahil edildiği, uygulamada yapılan imalat miktarı üzerinden hakediş ödemelerinin gerçekleştirildiği görülmüş olup bu durumda, iş kalemine ait birim fiyatın revize edilemediği tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, İdare tarafından düzenlenen hakedişlerin BUSKİ Bilgi Sistemine girildiği ve sistemde yeni birim fiyatlar oluşturulurken keşif miktarlarının da hesaplandığı, işin devamı sırasında ise yapılan hakedişlerde revize fiyat kontrolünün yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, yeni birim fiyat tespit edilen işlerde iş kalem miktarlarının yeni birim fiyat tespit edilirken oluşturulması gerekmektedir. Aksi takdirde revize birim fiyat uygulanamaması riski meydana gelmektedir. Bu bakımdan revize birim fiyat oluşturulması halinde, yüklenicilere daha düşük birim fiyatlar üzerinden ödeme yapılacağından, kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanımı ilkesi gereği hesaplamanın buna göre yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER

EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
İşçilerin Kanunda Belirtilen Yıllık İzinlerinin Kullanılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden bulgu olarak yer verilmiştir.
Yeni Birim Fiyat Oluşturulmak Suretiyle Sözleşmeye Dahil Olan İş Kalemlerinin Miktarının Belirlenmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden bulgu olarak yer verilmiştir.
Sözleşmesi ve Teminatı Olmayan Abonelerin Bulunması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden bulgu olarak yer verilmiştir.
Su ve Atık Su Tarifelerinin Belirlenmesinde Tam Maliyet Hesaplaması Yapılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden bulgu olarak yer almıştır.

Kaynak Suları Kiralamalarına Ait Belediye Paylarının Tamamının İlgili Belediyelere Aktarılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden yer almıştır.
Yağmur Suyu Uzaklaştırma Bedellerinin Tamamının İlgili Belediyelerden Alınmaması ve Bunlara Gecikme Cezasının Uygulanmaması ile Dere Islahı Harcamalarına Ait Herhangi Bir Tahakkuk Bulunmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden yer almıştır.
Kaçak Su Kullanımına Ait Cezaların Tamamının Tebliğ ve Tahsil Edilmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden yer almıştır.
Borçlarını Zamanında Ödemeyen Taşınmaz Kiracıları Hakkında Yasal Süreçlerin İşletilmemesi	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden yer almıştır.
Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Yapılmamış Olması Nedeniyle Mevcut Kullanım Şekli ve Tapu Kayıtlarının Uyumlu Olmaması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu husus devam ettiğinden 2023 yılı denetim raporunda yeniden yer almıştır.